

Gemeente van Christus,

‘Laat die gezindheid in u zijn, die ook in Christus Jezus was’. Ga daar maar eens aan staan! Paulus kan dit wel schrijven uit de Romeinse gevangenis in Efeze, waarin hij zich bevond toen hij deze brief schreef aan de gemeente van Filippi, maar toch: voor ons, hier in Commugny, rijst toch de vraag: wat moeten we hier mee?: ‘Laat die gezindheid in u zijn, die ook in Christus Jezus was’. Wij denken die gezindheid niet meer te kennen, en – zowel gelovigen als minder gelovigen – allemaal in onze tijd, we weten ook niet binnen eigen beleving wie nu toch die Christus Jezus is of was. Dit gaat zelfs zo ver dat Christus Jezus er bij te velen niet meer toe doet en dat zijn Vader, God – zo Hij bestaat – minimaal benoemd wordt, niet meer met een ‘Iemand-die-er-is’, maar eerder met een ‘Iets-dat-er-is’. En Paulus..., en deze brief..., en de gemeente..., en Filippi..., en Jeruzalem..., en Commugny?....: is geloven dan steeds meer ‘onvoltooid verleden tijd’, of erger nog ‘voltooid verleden tijd’? Blijven wij schamel achter, met een oude brief in onze hand, met een verdwenen God, Zijn Verloren Zoon en een Opgeloste Geest? Is dit nu waar we na al die eeuwen en jaren terecht zijn gekomen?

Gemeente van Christus Jezus, het doet me echter deze ochtend deugd, dat u verkondigd mag worden dat het antwoord op deze vragen mag luiden: NEE! Wij verkondigen u hierbij dat God bestaat en leeft, dat Zijn Zoon hoe dan ook maar waarlijk is opgestaan uit dood en verderf, uit verdriet en ziekte, uit ellende en smart, en dat de Geest beweegt: allemaal geloofsverschijnselen die we ook vandaag meemaken en die Paulus op andere maar precies een zelfde wijze ervaarde. Dáarom is zijn brief wel uit een andere tijd met andere normen en waarden, maar blijft hij uiterst actueel en mag het geloof in Christus Jezus, in Zijn Vader en in de Heilige Geest tevens actueel zijn èn blijven. Laten we nader naar onze gekozen teksten kijken om te leren wat óók aan ons geschreven wordt.

Paulus schreef de brief aan de Filippenzen ongeveer in het jaar 55. Efeze dus, waar Paulus door de autoriteiten in de gevangenis was terechtgekomen vanwege de verkondiging van het Evangelie. Dat is zoveel gebeurd, door de geschiedenis heen; neemt het voorbeeld van onze vorige eeuw: Dietrich Bonhoeffer, Martin Luther King, Desmond Tutu, Kim Dae Jung, en vele, vele anderen: allemaal in de bajes, achter slot en grendel, in wezen door de kern van de

verkondiging van het Evangelie met als opschrift: ‘hebt God lief en de naaste als uzelf’. Daar gaan machten en krachten door wankelen, struikelen autoriteiten over, en degenen die dit Evangelie, deze blijde Boodschap, aanzeggen komen er soms door in de gevangenis, omdat zij dit Evangelie serieus nemen en het in de praktijk ook pogen toe te passen. En zo dus Paulus te Efeze, in de gevangenis; Efeze waar ook een 50 jaren later het Johannesevangelie geschreven zou worden. Paulus wil vanuit die lugubere gevangenis toch die kleine eerste christengemeente van Filippi in opbouw een hart onder de riem steken. Het ging redelijk goed met Filippi, had Paulus gehoord: er waren al ‘episkopoi’, gemeentelijke dienaren, ingewijd – daar komt ons woord ‘bisschop’ vandaan. Maar nu ging het er om tot een opbouw van de gemeente te komen in eenheid, een ‘eenheidsopbouw’ – ‘opdat zij allen één zijn bad Jezus ooit’...– , een ‘eenheidsopbouw’ die het dichtste kon naderen bij de bedoelingen van de werking van God’s Geest. Dat die Geest werkt, dáar was Paulus ten stelligste van overtuigd! Deze ‘eenheidsopbouw’ van de gemeente is altijd een opdracht gebleven, door alle eeuwen heen tot vandaag en morgen in onze NPG aan toe, en die opdracht blijft vragenderwijs luiden: hoe kunnen we als mensen zo dicht mogelijk komen bij de bedoelingen van de werking van God’s Geest, die wij net als de werking van wind, niet kunnen zien? Paulus, als ervaren Joods geleerde, in doodsangst overigens in die gevangenis, Paulus moet voor het verwerken van deze vraag in zijn brief aan Filippi stilgestaan hebben bij één Psalm in het bijzonder die ook door Jezus bij het laatste Avondmaal waarschijnlijk werd geciteerd: en dat is Psalm 116, die wij lezen en waaruit wij zongen.

De dichter van Psalm 116 erkent dat elk mens in een situatie van grote angst en gevaar terecht kan komen. In doodsgevaar zijn noemen we dit ook wel. Bijzonder is dat het boek van de Psalmen – dat zijn liederen / gedichten / gebeden die bij een citer of harp werden voorgedragen – dat dit boek van de Psalmen aan miljoenen mensen geloof, hoop en liefde heeft gegeven. Psalm 116 betekent en betekende veel voor mensen in doodsgevaar, met name voor hen die eenzaam in gevangenissen zaten. Nog meer bijzonder in deze Psalm is dat bij alle doodsgevaar er gesproken wordt over God die handelt, die initiatief neemt, als eerste, God, die werkt, God die leeft. En dit handelen, werken en leven van God wordt tot uitdrukking gebracht met vier belangrijke begrippen – of misschien beter: aanduidingen of zelfs peilers – ; zij vormen tezamen een handleiding waarmee we de gezindheid van Christus Jezus zo dicht mogelijk kunnen benaderen, ook in onze tijd! De vier peilers waarover de Psalmist schrijft en die aan die levende God toebehoren zijn: 1. rechtvaardigheid en gerechtigheid, 2. ontferming en compassie, 3. bescherming, en ten slotte 4. bevrijding.

Allereerst: rechtvaardigheid en gerechtigheid: God is rechtvaardig, dat wil zeggen dat Hij niet ‘een’ God is, maar ‘God’ is, die leeft en als rechtvaardige handelt, maar dan wel op z’n Joods.

En dat is: doordat Hij rechtvaardig is redt Hij. Hij kan niet anders. Het behoort tot God's wezen om een reddende God te zijn. Hij redt op een dergelijke wijze dat Hij ook de mens, ons, oproept naar de naaste toe om eveneens rechtvaardig te zijn en gerechtigheid niet te laten, maar juist te doen! Gemeente, dit is, als je er bij stil staat, een geweldige hoopvolle boodschap, MAAR dat valt niet mee in onze tijd: leren dat niet 'een' God, maar de voor ons kennelijk onzichtbare God leeft en in Zijn Geest ons nog steeds oproept tot het doen van gerechtigheid. Heel moeilijk is dit voor mensen die *niet* rechtvaardig zijn en ongerechtigheid doen. Ook heel moeilijk voor die *niet* delen, die *niet* opkomen voor vrede, zeker in deze vredesweek. Ten tweede: ontferming en compassie. God als Rechtvaardige bewerkstelligt ontferming, dat gaat in de bijbel altijd samen met 'compassie' oftewel mede-lijden. 'Ziende de schare werd Hij met ontferming bewogen' werd veel over Jezus gezegd. God, deze God, laat ons niet in de kou staan, maar opent Zijn armen naar ons, voor wie wij ten diepste zijn of voor wie wij ten diepste zijn geworden. God veroordeelt niet, maar oordeelt wel of wij zijn ontferming in compassie nodig hebben. Ontferming houdt in dat degenen die verlatenheid ervaren – ook Godverlatenheid – mogen horen en weten van God die niet verlatenheid toestaat, maar juist betrokkenheid toont. Dit is ook een geweldige hoopvolle boodschap, want zij die lijden aan ongerechtigheid tot in ziekte aan toe, zij die armoede ervaren, zij die kapot gaan aan oorlog, mogen weten dat zij – zoals Dietrich Bonhoeffer het vanuit een andere, Berlijnse gevangenis, formuleerde 'door goede machten wonderbaar geborgen' zijn. En dat doet God zelf vanuit zijn ontferming over ons komen. Dit overkomt ons! Er is dus niets verloren zolang wij mensen zijn op aarde! Ten derde: bescherming. Gemeente – u hoorde het al misschien aan Bonhoeffer; God de Rechtvaardige in ontferming biedt geborgenheid aan. En dat is bij uitstek de kern van 'bescherming', namelijk dat er letterlijk een scherm om je heen staat, dat je geborgen bent en dat niemand en niets je van buiten af als hogere macht of kracht kwaad kan doen. Ook dit is weer een geweldige hoopvolle boodschap. Denkt u eens in dat wanneer u in rouw bent, of u iets vreselijks overkomt op welke wijze dan ook maar dat er dan in ieder geval – ook wanneer alle hoop verdwenen is – dat er dan een levende God blijft die wanhoop doet veranderen in hoop, doordat u beschermd wordt door Zijn liefde en trouw. Bescherming krijgt vorm in hulp, onze hulp want die is '...in de naam van de Heer die hemel en aarde gemaakt heeft, die trouw houdt tot in eeuwigheid en die niet laat varen het werk dat zijn handen begon'. Deze hulp is geldig en wordt als bescherming geboden. En als je dit nu niet zo kan ervaren, wat dan? Net als Jezus, aan dat kruis, die uitriep: 'Mijn God, Mijn God waarom hebt Gij mij verlaten'? Ja, zelfs dan, vanuit de kracht van de Psalmen en het Evangelie mogen wij zeggen: ja zelfs dan zal de Heer zelf bij alle ervaren Godverlatenheid u bescherming bieden omdat God in Zijn wezen Rechtvaardig is en met ontferming bewogen.

Er komt bij God klaarblijkelijk nooit een punt te staan, maar wel een komma. Die komma nu is het vierde, dat aangeduid wordt met: bevrijding! Verlossing, bevrijd uit elke vorm van gevangenschap en ellende naar een nieuwe toekomst toe. Bevrijding betekent dat God als Rechtvaardige in ontferming beschermend baan breekt, en wat onmogelijk is bij de mens tot mogelijkheid van-God-uit maakt, wat dwaas is wijs laat worden, wat dood ligt weer levend maakt. Meer geweldig en nog hoopvoller kan deze Boodschap niet! God bevrijdt! Bevrijding: Wèg uit ongerechtigheid, wèg uit ziekte, wèg uit oorlogszucht, wèg uit nood, wèg uit onverschilligheid! En dus ook: wèg uit die gevangnissen! Op naar de Opstanding, naar nieuw Leven in de Geest van deze Heer!

Maar ja, om het met Nicodemus in nachtelijke uurtjes te zeggen, hoe kan dit nu toch allemaal geschieden, gebeuren? Hoe kunnen we God zien gebeuren als wij God alleen maar vagelijk hebben leren kennen als Iemand of hoogstens Iets dat aan ons gebeurt? Jezus gaat daar ook bij Nicodemus al niet echt op in. Jezus laat zogezegd God niet via het bestaan van mensen gebeuren alsof de mens ook op dit punt zelf nog de maat van alle dingen kan zijn. Jezus kent God alleen als eerste startpunt! God start met ons en wij niet met Hem! God wil dat wij als het ware opnieuw geboren worden om zelf rechtvaardig te zijn, compassie te tonen, bescherming te bieden en bevrijding te bewerkstelligen. Dat is dichterlijke taal. We mogen verder voortgebracht worden – dat is als een weder-geboorte - , en met Zijn Heilige Geest mogen we aan het werk; heel concreet: waar we in ons dagelijkse leven rechtvaardig naar elkaar en de wereld om ons heen zijn, waar we compassie tonen, bescherming bieden en bevrijding bewerkstelligen komen we inderdaad heel dichtbij de gezindheid die ook in Christus Jezus was, in eigen omgang met elkaar, in vriendschap...; een dokter naar zijn patiënten, een hoge ambtenaar naar een lage zwerver, een rechter naar een geworden crimineel: het telt allemaal mee op de weg naar het komende koninkrijk van God, of we er nu telkens wel of minder in geloven.

En zo komen we tenslotte weer via deze Psalm 116 en Nicodemus terug bij de apostel Paulus, die nadrukkelijk vanuit die gevangenis aan de eerste christengemeente in Filippi, maar dus in wezen ook aan Commugny schrijft dat er niets veranderd is maar dat we ons nog steeds zo dicht mogelijk bij die gezindheid van Christus Jezus in geloof bemoedigd mogen weten. Hij citeert daarbij één van de eerste belijdenissen die rondging in de eerste gemeenten. Luistert u maar:

‘Laat die gezindheid in u zijn

die ook in Christus Jezus was,-
...opdat in de naam van Jezus
alle knie zich zal buigen
van hemelingen, aardbewoners
en onderaardsen,
en alle tong zal belijden:
Jezus Christus is Heer!,
tot glorie van God de Vader.'

...wij zijn niet alleen! De Heer is met u!

Amen.